

ПРИПРЕМА И ОРГАНИЗОВАЊЕ БОРБЕНИХ ДЕЈСТАВА

Пошто од припреме и организовања борбених дејстава умногоме зависи успех јединица на вежби и исход у борби, од интереса је да видимо да ли би и како они могли да буду још квалитетнији и у складу са савременим захтевима. При томе ћемо поћи од искуства из прошлог рата и специфичности које ће имати евентуални будући. Сигурно је да се стара искуства неће моћи примењивати као досад, с обзиром на нове услове који већ постоје и оне који ће се појавити у евентуалном будућем рату. Нова ратна техника и тактика, организација и формација јединица недвосмислено говоре да припрема и организовање борбених дејстава не могу да буду као раније.

Савремена борбена дејства су све изразитије маневарског карактера, са снажнијим темпом дејства, бржим променама ситуације. То захтева бржу припрему и организовање борбених дејстава, већу самосталност и иницијативу старешина и команди. Желим да обрадим баш то специфично и ново у припреми и организовању борбених дејстава. При томе ћу се задржати само на оним питањима која се односе на старешински кадар и рад команди до и после пријема борбеног задатка. Посебно ћу се критички осврнути на то како се данас, код нас у војним школама и уопште кроз обуку, решава ово питање.

Брже и краће припреме. Познате карактеристике будућих ратних дејстава истичу у први план чињеницу

да ће за припреме остати мање времена него досад.

На то треба додати да ће се у њима решавати далеко тежи и сложенији задаци него раније, што значи да времена треба још више, а у ствари га је све мање. Да би се то ускладило, а да припреме не изгубе у квалитету мораће се брже радити. Стога је потребно да старешине још од раније буду у току догађаја и добро познају терен на којем се одвијају борбена дејства. Свестрана подршка народа и добро организована обавештајна служба (која ће нам ставити на располагање податке о непријатељу) у многоме ће помоћи да што пре припремимо јединицу. Корисно је да претпостављени, кад год то могу, претходним (авизо) наређењем или другим путем оријентишу своје потчињене команде на предстојећи задатак. И то ће убрзати припрему. О току развоја једне ситуације мораће већ да се сагледа даљи развој и предузму мере које ће убрзати припрему и организовање следеће радње. Тако, на пример, још у току извођења одбране треба размишљати о преласку у напад или неку другу радњу и предузети мере које ће олакшати будућа дејства и обезбедити успех. Ту би дошло извиђање ради допуне података о непријатељу, проучавање земљишта у зони предстојећег дејства, евентуално померање, прикупљање, припрема, попуна и комплетирање јединица у вези са предстојећим дејством, предузимање потребних мера за

здравствено обезбеђење људства, оправка појединих путева, организовање саобраћаја и слично. Треба имати у виду да се од више команде често неће моћи добити сви подаци и објашњења.

Биће ситуација кад ће команде почињати рад тек кад приме задатак. Неке чије јединице буду одсечене, затекну се у позадини непријатеља или на одвојеном правцу, то ће чинити углавном без заповести и наређења претпостављеног, самоиницијативно. Наравно, у тим случајевима мора се радити брзо, без одуговлачења, јер иначе јединица може запасти у тежак положај и доћи у ситуацију да не може извршити постављени задатак. Све ово захтева велику ујежбаност и оперативност у раду старешина и команди. Веома је важно да се у свакој ситуацији нађе најкраћи пут до одлуке и реалног решења за употребу снага и средстава. Тај пут неће бити увек исти и зависиће од радње која се изводи, података којима се располаже и од тога шта је до тад урађено.

Дужина припрема и обим рада на доношењу одлуке биће у свакој ситуацији различити. Поред осталог, зависиће и од карактера и вида борбених дејстава. Није свеједно да ли је то напад или одбрана, извлачење или противудар, противнапад и сл. Свака од ових радњи има своје специфичности. Узмимо, на пример, напад на солидно организован положај. Припрема за напад морала би ту да буде дужа него ако је непријатељ на брзу руку организовао одбрану. Али савремена тактика захтева да и ова припрема буде што краћа, да се напад предузима из покрета. Да би се то постигло примењиваће се такав облик маневра (обухват, обилазак, убацивање или слично) у коме ће се ангажовати мање снага с фронта и смањити потреба савлађивања јаких препрека

испред предњег краја при чему се досад губило највише времена. То ће знатно скратити време за припрему, а напад учинити далеко ефикаснијим. На дужину припрема утиче и то у којој су мери дејства наше јединице повезана са дејствима јединица у позадини, суседа или других, као и време које се мора изгубити око организовања садејства и др. Што се тиче времена за припрему није свеједно да ли јединица полази у напад кроз борбени поредак својих јединица или преко крила итд.

Услови у којима се одвијају дејства имају исто тако одређен утицај на дужину припреме. Она неће бити иста са јединицама које дејствују на тежишту и онима на помоћном правцу. На дужину припреме ће утицати и то каквим средствима ојачања и подршке јединица располаже, да ли се дејствује дању или ноћу, зими или лети, на планинском или крашком, брдском или равном земљишту, да ли је јединица у додиру с непријатељем или се доводи из дубине, да ли је у саставу своје више јединице или дејствује самостално, на одвојеном правцу, да ли припрему врши већа или мања команда итд. У свему томе је најважније да се са припремом не закасни и да се одлука на време пренесе потчињенима. Из свега досад реченог запажа се да се више неће моћи радити по методима који су примењивани у прошлом рату, а делом се и данас примењују у јединицама, и школама. Очигледно је да су превазиђени методи по којима су старешине упознаване само са задатком, па су се разилазили и сваки за себе вршио процену и доцније давао предлог команданту за груписање снага. Писани су дуги реферати и предлози, а сама реферисања су трајала сатима па чак и данима, зависно у којој команди су одржавана.

Ни други метод процене, када се начелници родова и служби двапут јављају (у процени и давању предлога), неће одговарати савременим условима. Ако узмемо да је сваком потербно само 10—15 минута за подношење предлога, можемо одмах закључити да ће се изгубити много времена само око саслушавања предлога. Кад онда свршити остале послове? Значи, време реферисања и број реферата морају се смањивати. Колективни метод рада, који је увек давао најбоље резултате, треба у том смислу еластично прилагодити конкретној ситуацији. Добрим организовањем рада у штабу, обухватањем у неколико реферата свих битних питања, избегавањем понављања, сувишног причања, свођењем реферисања на ону меру која је неопходна у датој ситуацији, добиће се много времена. У сваком случају треба избећи да начелници родова посебно учествују у процени, а посебно у давању предлога. Решење овог проблема добрим делом је везано и за формацијску структуру и организацију рада у команди. Уколико је она подешена савременим захтевима и правилно се одреде улоге и регулишу задаци свих њених органа, самим тим ће бити обезбеђена и њихова оперативност.

Комплексна процена. Команда треба да обезбеди да процена буде комплексна и јединствена и да њоме буду обухваћени сви родови, службе и видови. Није добро ако ситуацију цени свако за себе и само у свом делокругу рада. Не могу се оценити своје снаге а да се истовремено не цени непријатељ, дејство оклопних јединица без везе с пешадијом и слично. Зато би било нецелисходно да се, по пријему задатка и упознавању штаба с њим, настави рад и процена по групама, ако се после тога предвиђа окупљање свих органа ради обједињавања процене. Ако ситуација зах-

тева да се процена врши одвојено, реалније је да командант, док лично цени ситуацију, узме потребне податке и чује предлоге само неких органа и после донесе одлуку. Или, можда да се после процене сви скупе и само поднесу предлоге. Али ће начелници родова и тада морати да дају извесна објашњења која нису ништа друго до закључци из процене. На ово се може ставити примедба да није потребно никакво обједињавање процена које су вршене одвојено, пошто су општевојни руководиоци способни да кроз своју процену обраде и родовску проблематику. Али се онда поставља питање — да ли су начелници родова тако најбоље искоришћени као стручњаци с обзиром да техника добија све више места и значаја у савременом рату и да један човек (командант) не може све сам да види и најбоље зна.

У ситуацији кад нема довољно времена или је толико јасно да нема потребе за неким ширим скупом и консултацијом, процену врше само командант и начелник штаба евентуално са још једним помоћником. У току свог рада они повремено позивају начелнике родова да их консултују по појединим питањима. У таквом случају поставља се и питање — да ли остали органи родова и служби треба да буду упознати само са задатком или и са основном замисли да би успешније могли да наставе рад на припреми података за доношење одлуке. Питање се у ствари своди на то да ли је командант у могућности да сам донесе тај идејни део одлуке (основну замисао) и на основу којих елемената. Било би добро, да је он саопшти потчињеним чим их упозна са задатком. Да ли ће ово моћи да учини зависи од тога колико је ушао у задатак, од података којима располаже, од карактера самог дејства, величине јединице

за коју се доноси одлука о употреби снага и др.

У тактичким јединицама основна замисао моћи ће да се донесе и пре шире процене, односно одмах по добијеном задатку, с обзиром да ће оне од својих команди добијати детаљније задатке, него више јединице, понекад и основу о груписању снага, борбеном поретку и сл. Али у већини случајева, нарочито у вишим јединицама, тако неће бити. У њима ће тек после сагледавања низа елемената моћи да се створи основна замисао предстојећег дејства. Ако би се без тога и на брзину изградила сигурно је да би доцније морала да се мења, а то би изменило и оптеретило читав рад команди и начелника родова на припреми података и прорачуна за одлуку. Уколико би се радило по методу колективне процене ситуације, не би било ни потребе за посебним доношењем основне замисли, нити за саслушавањем реферата. Овај метод би био најповољнији и требало би га примењивати кад то услови дозвољавају, јер он даје највише гаранција, да ће нам процена бити солидна и комплексна. После тога остаје једино да се донесе одлука и настави рад на њеном спровођењу у живот.

Који је метод рада најпогоднији када се одлука припрема у току динамике? У таквом случају командант најчешће сам цени ситуацију и доноси одлуку, с обзиром да је мала могућност да се консултује са другима. Најчешће ће од неких органа само тражити податке. Сигурно је да ће у таквим условима он бити и најобавештенији о развоју ситуације и имати највише елемената потребних за процену па ће и потреба за ширим ангажовањем штаба бити мања. Све ово треба схватити еластично, јер ће се, у свакој ситуацији примењивати онај метод који највише одговара датом моменту и стилу рада, могућностима

и навикама сваког команданта. У свему томе је најважније да све старешине и команде буду непрекидно у току ситуације и унапред предузимају потребне мере, а кад добију задатак, да примене онај метод који ће најбоље одговарати конкретной ситуацији и могућностима. Прописати рецепт за све то је не само немогуће него и штетно. Колико је команданата толико ће бити и метода и сваки ће имати нешто свог личног што ће доћи до изражаја у конкретной ситуацији. Но ипак је корисно продискутовати о овоме да би се старешине оспособиле да то свестраније погледају, поразмисле о томе, да би се доцније боље снашле у конкретним ситуацијама.

Због тога је корисно кроз обуку решити што више задатака у којима би се 1—2 сата проценила ситуација и донела одлука. У војним школама то траје некад и до 15 часова, али то је због тога да би се слушаоци обучили да потпуно и свеобухватно цене ситуацију. То је разумљиво и оправдано у почетку школовања, али доцније треба то време скраћивати и слушаоце стављати у такве ситуације у којима ће се, према нашим предвиђањима, наћи сутра у рату. У школама, на испитима за чин и при обуци старешина у трупи, решавалац тактичког задатка често пише да је он као командант донео одлуку за сат или два, а у току динамике и за 10 минута, иако он зато у свом задатку утроши 3 па чак и 12 часова. То се правда тиме што он сада ради вежбе школски и има мање података него што би имао као командант у рату. Но то се може избећи претходним увођењем у ситуацију. Поред тога, губи се време и око техничког оформљавања одлуке, али и то би се могло избећи. Све у свему треба настојати да се старешине увежбају да у што краћем времену процене ситуацију и

донесу одлуку у условима који треба да буду што ближе ратним.

Штете од шаблона. Процена ситуације је основа на коју се надовезује сав остали рад на припреми и извођењу борбених дејстава. Да би та основа била солидна, она мора обухватити низ фактора тј. мора бити комплексна. Узмимо, на пример, процену непријатеља кад наше снаге организују одбрану испред које се налази река. Процена јачине, састава и циља дејства снага непријатеља и њихове могућности, затим процена атомских средстава и начин њихове употребе, почетак дејства и груписање снага непријатеља, начин форсирања реке, дејства кроз одбрамбену зону наших снага итд., коју би вршио обавештајни орган, морају бити прожете и исплетене са проценом коју дају остали органи штаба, начелници родова и служби. Инжињеријска процена о карактеру реке, вероватним одсецима и местима форсирања, техничке и временске могућности прелаза реке и савлађивања минско-експлозивних препрека и др. допунила би процену обавештајног органа и са осталим проценама родова и служби чинила једну целину драгоцену за доношење одлуке. И АБХ процена о најугроженијим рејонима, последицама „А“ удара, вероватним губицима у људству и техници, контаминацији, рушењу, пожарима и могућностима за њихово отклањање је неопходна за доношење одлуке. Ту би дошла и процена начелника тенковских јединица, органа одговорног да каже како ће непријатељ употребити своје оклопне снаге -- да ли ће им оне служити као главни носиоци борбених дејстава, за подршку пешадије, експлоатацију „А“ удара или остати у резерви и сл. Процена органа одговорног за авијацију и органа безбедности такође ту долазе и преплићу се са осталим подацима неопходним за доношење правилне

одлуке. Итд. Све те процене непријатеља морају да буду повезане са тим какве треба да буду наше противмере, како да распоредимо снаге и средства у почетном периоду, а како смислије и на којим правцима. У том смислу процене начелника обавештајног и оперативног одсека морају представљати целину у коју треба да се уклопе и процене свих других начелника родова и служби. У процени наших снага посебну пажњу поклонити материјалном обезбеђењу и збрињавању јединица у дотичној зони, могућности одржавања путева за дотур и евакуацију, организацију саобраћаја, ремонта итд.

Посебно је важна и процена стања на терену, утицаја и значаја свих фактора — политичке ситуације, становништва, привредних снага итд. У наведеним питањима процене треба да учествују сви органи, сразмерно својим могућностима и да обезбеде што више елемената потребних за доношење целисходне одлуке о групирању снага и садејству у почетном периоду и доцније у динамици.

Напоменуто сам само нека питања процене ситуације. О томе је доста писано у часописима, а основе су дате кроз наша званична упутства. Сувише подвлачити шта треба да садржи процена ситуације може да наведе читаоца на шаблон. А то би донело само штете, јер се ни једна ситуација у рату не понавља. Свака има нешто специфично, своје. У једној ће бити најважније време, у другој земљиште, у трећој морал и борбено искуство, у другим познавање непријатеља, попуна и материјално обезбеђење итд. Конкретна ситуација најбоље истиче која питања и проблеме треба решавати. Безброј примера из народно-ослободилачког рата нам то потврђује. И кад је једна иста јединица више пута нападала на једно исто место, чак и на истог непријатеља,

при сваком нападу је било нешто ново у облику маневра, борбеном поретку, начину припреме, садејству и др. — што у претходном није било и што је непријатељу задавало муке.

У НОР-у није било шаблона. Увек се водило рачуна о конкретним и специфичним елементима ситуације. Није било сталног редоследа по коме треба ценити ситуацију и доносити одлуку. То се показало као позитивно. Мислим да би се у низу случајева донеле горе одлуке да се пошло школским редоследом, чак и овим на које ми данас указујемо као на најбоље. Сматрам да није корисно, а ни могуће, унапред одредити сва питања за неку радњу која би у потпуности одговарала конкретној ситуацији и дала одговор за доношење решења. Корисније је добро познавати начела основне поставке која су изнета у нашим правилима и упутствима, а тек кроз конкретан задатак одредити питања на која тражимо одговор, ценити ситуацију и донети одлуку. Ратни услови то посебно налажу, јер не трпе шаблон и спорост у раду.

Данашња пракса решавања тактичких задатака показује да су поједине старешине при процени ситуације склоне рецепту, шаблону. Пре него и што виде задатак, одређују питања по којима треба давати одговоре и вршити процену. У таквим случајевима се процена увек врши шаблонски и несолидно, обрађују се питања која нису битна за одређену ситуацију, а изостављају она најважнија, суштинска. Редослед процене се даје само као оријентација у раду. Потребно је увек навикавати старешине да, тек по пријему задатка и на основу добијене ситуације, одреде питања која треба кроз процену обрадити. У том смислу може се више учинити у школама и настави по јединицама. Још у миру се треба увежбавати да се према конкретној ситу-

ацији тражи решење. Разни шаблони и обрасци процене којима се тачно одређује која питања треба обрадити могу користити само као путоказ да се не пропусти нешто важно, мада неискуснијег старешину они могу одвести на погрешан пут — да од тих образаца не види пред собом стварне проблеме и догађаје који траже своје решење. Ако ми једну ранију одлуку, замисао дејства хоћемо просто да пренесемо с једне ситуације на другу, ту морамо погрешити, јер свака ситуација има своје специфичности, па су маневар и употреба јединица увек другачија. Као што сам рекао, не сматрам да је данас корисно до танчина прописати и одредити питања и редослед за процену, иако у другим армијама постоје за ово чак и подсетници. И код нас су неке школе и установе једно време израђивале такве подсетнике. У почетку им је то ипак користило ради обучавања. Данас би то старешинама који познају основе војне науке нанело више штете него користи, с обзиром да је и војна мисао стално у развоју и да многа правила брзо застаревају. Без рецепата би се добило богатство метода, разноврсност решења задатака што једино може да одговара динамичности будућег рата и потреби за што широм стваралачком иницијативом сваког старешине.

Процена морала непријатеља. Постоје потпуно противречна мишљења да ли и како треба кроз задатке у мирнодопској обуци старешина вршити процену морала непријатеља и на основу којих елемената се може закључити да ли је он добар или слаб. Тачно је да се у неким ситуацијама, ако, нпр. непријатељ одступа, има велике губитке, извлачи се итд. може лако закључити да му је морал слаб. Али није увек тако. Преношење само искуства прошлог рата могло би да нас одведе на погрешан пут. Тај

који је некад имао слаб, данас може да има чак и висок морал. Полазити опет једино од друштвено-политичког уређења или праведности рата и на основу тога сигурно закључивати о моралу друге стране, не би било сасвим правилно. Чак и код задатака где ће се борбена дејства одвијати на граници и где је морал у почетку обично висок, а доцније све слабији — није лако то унапред тврдити, а поготову не би се сигурно смело рећи како ће то код које јединице бити изражено. Зато је при процени најбоље полазити од тога да је морал и једне и друге стране добар. Тако би се избегло да се морал непријатеља прецени или потцени, што је једнако штетно. Изузетак би се могао учинити само у динамици борбе када се располаже тачним подацима о губицима и стању јединица непријатеља на фронту. Боље је поћи од претпоставке да је морал непријатеља добар него обратно. Ако буде слаб, утолико боље по нас.

Слично је и код процене односа снага. Појединци ту узимају само однос у броју чета, пукова и дивизиона наших и непријатељских јединица. Али то неће увек показати реалну слику, с обзиром на разлике у величини и ватреној моћи наших и њихових јединица. На пример, ватрена моћ пука износи у једној армији око 4000 кг челика у једној минути, у другој око 6000, док у трећој и до 12 000 кг. Такође ни бројно стање није исто. Код неких чете имају око 90 људи са ватреном моћи око 80 кг челика у минути, док код других имају 160 људи са 280 кг челика у минути. Те разлике постоје и код артиљерије, оклопних јединица, и других родова, служби и видова. Зато би само упоређивање чете непријатеља према нашој чети, пука према пуку, дивизиона према дивизиону, без сагледавања разлика у величини и ватреној моћи, организацији и др. давало нереалну

слику и навело на погрешне закључке који се могу негативно одразити на наш успех у борби. Ако, на пример, у одбрани ценимо однос пукова, а не узимамо у обзир њихову ватрену моћ, можемо довести себе у тежак положај. Не може се, на пример, увек ићи по шеми пук у одбрани, 2—3 пука у нападу, јер није исто да ли пук избацује 6000 или 12 000 кг челика у минути. Ако избацује 12 000 кг он је јак као два пука са по 6000 кг итд. Или, на пример, нападачу може изгледати да су сасвим довољне две пешадијске чете да би ликвидирао неку отпорну тачку где се брани једна чета. Овакав рачун је, на први поглед, сасвим реалан — 2 : 1. Али ако је она чета која се брани двапут већа по бројном стању или ватреној моћи, онда однос више није 2 : 1 — већ 1 : 1, а тада су и закључци другачији. Може чак та чета у одбрани да буде већа од обе које нападају. При прорачуну се морају узети у обзир и ватрена средства подршке која понекад могу да имају одлучујући значај у односу снага. Код процене треба узети у обзир и евентуално нарастање или смањивање снага у току борбе, брзу промену односа снага, што ће у будућем рату доћи још више до изражаја.

Схватање задатка. Ту постоје различита мишљења. Једни сматрају да сваки командант у оквиру процене мора прво схватити задатак, затим проценити непријатеља и своје снаге и тек онда донети одлуку. Наиме, они тврде да је схватање задатка саставни део процене ситуације, а други да то не улази у процену, него је то посебно питање које се одвојено и прво обрађује. Они тврде да је немогуће прећи на процену ситуације док се не схвати задатак и да се једино тако може доћи до правилне одлуке. Први кажу да је то јединствен мисаони процес због чега се схватање задатка

мора укључити у процену ситуације. На овај начин би се решаваоцима тактичког задатка умногоме олакшала обрада процене ситуације у целини.

Сматрам да су први у праву. Уместо да се слушаоци посебно задржавају на схватању задатка, кад је времена и онако увек мало, а на то оде најмање по 2 сата, они би то време рационалније искористили за садржајнију обраду питања предвиђених у процени ситуације. То никако не значи да примљени задатак не треба добро проучити и простудирати, узимајући при томе у обзир све оно што је битно за даљи рад и решавање конкретне ситуације.

За питања која се обрађују да би се схватио задатак (нпр. замисао дејства претпостављене команде, улога и место своје јединице у остварењу замисли, улога суседа и др.) треба доста времена. У појединим установама и школама, поред ових, узимају се и друга питања што време за „схватање задатка“ само продужава, а решаваоце доводи у још тежи положај. У већини случајева они неће бити у стању да одговоре на сва тражена питања. Стога су присиљени да понове само оно што пише у задатку за вишу, сопствену јединицу и суседе. Тек по извршеној комплетној процени и уколико имају времена, они се понова враћају и допуњују остала питања на која раније нису могли да дају одговоре.

Да не би само преписали оно што већ пише у задатку, неки измишљају констатације које не стоје на сигурној основи. Један решавалац, нпр. произвољно изводи закључак да његов претпостављени командант жели да еластичном и дубоком одбраном спречи брз продор непријатеља кроз одбрамбену зону, а затим подвлачи да његова јединица има врло важну улогу, јер се налази у I ешелону и

на важном правцу. Што се тиче „важне улоге и правца“, то је скоро редовна формулација у задацима. Старешина неће готово никад рећи да његова јединица нема важну улогу и да није на важном правцу, па била она на тежишту, помоћном правцу или резерви, обезбеђењу или ма ком другом задатку. Слично је и са уобичајеном констатацијом да са суседима треба бити „у чврстој вези и садејству“. Ако се схватање задатка проширује на оцену карактера земљишта, праваца, ширине и дубине зоне, онда се узима оно што се обрађује и кроз процену ситуације. Мислим да је врло тешко одвојити питања која треба да се обраде кроз схватање задатка, а која у процену ситуације, а да ипак не дође до понављања или произвољних закључака. Такви закључци могу се штетно одразити на читаву процену ситуације, а тиме и на одлуку. У схватању једног задатка, на пример, решаваоци су одмах закључили да партизанска јединица која дејством у непријатељској позадини садејствује нашим јединицама у нападу с фронта, треба да разбије део резерве непријатеља у одређеном рејону, веже га за себе и тако олакша брз продор наших снага. Према томе, они су извршили избор објекта за дејство партизанске јединице пре него што су и отпочели са проценом ситуације, што је погрешно, јер нису пре тога оценили тежину и значај свих елемената који имају утицај на питање како најцелисходније ангажовати партизанску јединицу у предстојећем нападу. Тиме су се они унапред одрекли да у току процене ситуације анализирају и остале у задатку дате објекте погодне за дејства партизанских јединица, као што је: непријатељева артиљерија, база за снабдевање итд. или су морали да два пута разматрају исти проблем: у

схватању задатка и у процени ситуације.

Може се посебно дискутовати о томе да ли је кроз схватање задатка потребно одмах ценити и закључивати којом тактичком радњом треба извршити задатак, ако нам то претпостављени старешина није дао. Иако ће то у борбеним дејствима бити ређи случај, сматрам да то питање, ако до њега дође, треба да се решава кроз детаљну анализу током процене ситуације. Док се обрађује схватање задатка још нема довољно елемената за доношење коначних решења, а без тога, имајући у виду само неке одмах уочљиве моменте, површни решаваолац ће најчешће доћи до сасвим погрешних закључака.

На основу свега овога мислим да би требало нешто исправити у извођењу практичне обуке. Схватање задатка није ништа друго него улажење у задатак и нема потребе да се то одваја, и посебно писмено обрађује. Ма шта би желео да предузме, старешина прво мора да проучи и схвати задатак, уочи све што је битно па тек тада да пређе на процену ситуације. Немогуће је раздвојити једно од другог. На тај начин бисмо ослободили решаваоце од бриге око тога шта улази у схватање задатка, а шта у процену, која питања треба обрађивати а која не итд.

Цивилни сектор. С обзиром да ће у рату бити ангажоване све снаге, тј. биће извршена интеграција цивилног и војног сектора, пред команде се поставља као обавеза да у својој процени и ово обухвате. Све снаге на дотичној територији треба ангажовати и на дужностима предвидети и цивилно становништво, самостално или у заједници с армијом. У уређивању положаја, склоништа, земљаним радовима, у запречавању, оправкама, изградњи комуникација, маски-

рању, изношењу рањеника, гашењу пожара, асанацији терена и деконтаминацији затрованих просторија, пружању прве помоћи, снабдевању, ремонту, разним оправкама итд. — цивилно становништво може много да помогне. Поред тога, цивилни сектор се може искористити и у борби са ваздушним десантима, убаченим деловима, шпијунима, диверзантима, петоколонишима, за директну заштиту неког објекта или народа од пљачке, насиља и т.сл. Зато је добро то све узети у обзир и прилагодити конкретной ситуацији. Уз то је потребно сагледати важност и улогу индустријских објеката у дотичној зони, услове за њихово коришћење, потребу да се евентуално евакуишу, демонтирају, онеспособе за рад, или предузети све да се најважнији капацитети заштите од дејства непријатеља.

Посебну пажњу треба посветити процени доцнијег вероватног развоја дејства, нарочито са становишта организације садејства. У савременом рату који ће имати веома динамичан карактер, тешко ће се сагледати читав развој и предвидети сви поступци јединица синхронизовани по циљу, месту и времену између јединица на фронту, оних у непријатељској позадини и средстава подршке. То је и најтеже у процени. Зато је потребно најпре проценити које варијанте дејства највише одговарају, а затим прећи на разраду садејства по правцима и фазама. Основне поставке садејства обично улазе и у започет.

Поставља се питање — када се организује садејство и како се преноси на потчињене? Раније се то обично вршило после рекогносцирања и за то се предвиђало посебно време. С обзиром да ће за припрему борбених дејстава остајати све мање времена, мислим да садејство у нижим јединицама треба организовати

заједно са рекогносцирањем. Циљ рекогносцирања ће бити организовање садејства и упознавање са земљиштем на коме ће се изводити борбена дејства, а не као раније само провера и допуна одлуке. У вишим командама садејство ће и убудуће моћи да се организује и утаничује углавном само по карти. У вези с тим поставља се питање израде плана садејства. У нижим командама, па и дивизији, он ће се ретко радити пошто одузима много времена иако би увек добро дошао, јер даје одређену прегледност која команданту олакшава руковођење, тј. усклађивање дејства између елемената борбеног поретка и јединица подршке.

У процени ситуације и припреми борбених дејстава посебан значај треба дати организацији командовања и везе. Ваља проценити да ли треба формирати борбене или тактичке групе ради обједињавања дејства снага на истом правцу, какву организацију команде захтева ситуација, да ли за сваку јединицу, групу образовати посебне команде са одговарајућим средствима везе или ићи на потчињавање једне јединице и команде другој. Ако су јединице једнаке по рангу онда се јавља нов проблем. Старе команде тешко да ће бити у стању да дотадашњим средствима обезбеде потребно руковођење, а нове јој нису ни формиране. Често ће бити најпогодније те снаге ставити под команду дела штаба на резервном командном месту (РКМ) који може објединити дејства и командовати тим снагама на одвојеним и помоћним правцима. Ово

утолико пре што је пракса показала да РКМ није било у свим ситуацијама у потпуности искоришћено. Многи су сматрали да оно и нема шта да ради док функционише основно командно место. Решење свега тога није нимало једноставно, а ни лако. Зато је добро да се оно тражи кроз праксу, а да се старешине кроз обуку што чешће суочавају с таквим проблемима.

У току организовања и припрема борбених дејстава велику пажњу треба поклонити правилном решавању врло сложених питања из оквира материјално-техничког обезбеђења и збрињавања јединица. Оружане снаге данас имају много више ратне технике. Огромна материјална средства ће се морати дотурати на фронт, а комуникације ће бити више него раније нападане и разаране, а понекад се уопште неће моћи да користе за дотур и евакуацију. Ове тешкоће доћи ће још више до изражаја на тежим теренима, који на својим путевима имају више осетљивих места, као и тамо где су дотур и евакуација упућени на ограничен број путева. У вези с тим често ће бити неопходно да се материјална средства пребацују с једног транспорта на други, да се у појединим ситуацијама праве обилазни путеви итд.

Те проблеме ће наше јединице ипак лакше решавати, с обзиром на територијални принцип материјалног обезбеђења и збрињавања, него агресор. Али и ми ћемо имати много проблема. Зато у припреми треба предвидети све могуће варијанте које долазе у обзир за решавање ових

проблема у свакој конкретној ситуацији.

У припреми борбених дејстава потребно је поклонити већу пажњу него досад мерама борбеног обезбеђења (ВО). Треба имати у виду да су неке мере ВО у савременим условима добиле сасвим други третман, јер су по свом обиму и значају прерасле у борбена дејства. То су нова питања која се постављају пред команду у припремном периоду, а и доцније у току рада. Узмимо, на пример, колико су само порасле ваздушно-десантне снаге и средства, а тиме и значај ВД борбе. Исти је случај и код противоклопних дејстава. У великим армијама данас се главна улога преноси на оклопне и механизоване снаге. Према томе, у будућем рату се неће радити о мерама које треба предузети ради заштите од оклопних јединица, већ о противоклопним дејствима која представљају суштину савремене борбе. Исто тако стоји ствар и код ПВО с обзиром на могућности масовне упо-

требе авијације и пројектила. Посебно место припада средствима за масовно уништење, а тиме и мерама противатомског, противрадиолошког и противбиолошког борбеног обезбеђења.

Свему томе мора се убудуће поклонити далеко већа пажња у свим радњама којима се непосредно припремају борбена дејства. Све то треба решити и довести у међусобан склад у кратком времену. Све је теже, обимније, сложеније него раније, а мора се решавати у краћем времену. То се може надокнадити само већим знањем, увежбаношћу команди у раду, еластичношћу, смелошћу и одбацавањем сваког шаблона у раду.

Овде су изнета само нека важнија питања која се решавају у припремном периоду. Пошто процена ситуације заузима највише места и простора у припремама борбених дејстава, то сам се највише и задржао на слабостима које се код ње појављују, а на свему осталом само у оном обиму колико то с њом има директне везе.

